

Věci (res)

Když se podíváme kolem sebe (rozumí se: my lidé, tj. už jako alespoň trochu rozkoukané děti, avšak zejména později), rozpoznáváme nejrůznější jednotlivé „věci“, zkrátka tzv. jednotliviny. Ale vedle jednotlivin vždycky nějak vidíme jejich vzájemné postavení vedle sebe (nebo i proti sobě), a to nejen v prostoru, nýbrž také v čase; vnímáme tedy také jisté změny tohoto jejich vzájemného postavení. Některé „věci“ se ovšem při bližším ohledání ukáží nikoli jako „skutečné“ jednotliviny, nýbrž jako „množiny“, tj. hromady, sestavy, slepence apod. Přesto je někdy za „jednotliviny“ považujeme (např. kusy kamene, cihly, domy, zahrady nebo pole, kopce nebo skály atd.). Brzo se (už jako děti) naučíme zprvu jen zkusmo, později však vcelku spolehlivě rozpoznávat takové zvláštní „jednotliviny“, které jsou živé či oživené. A podobně se brzo naučíme rozpoznávat „věci“ podle jejich tvaru či vzezření: když se některé věci moc nemění, nebo když si svůj tvar po nějaký čas zachovávají, naučíme se jim připisovat onu „oživenost“. Děti s tím někdy mají jisté potíže, neboť často považují za živé i takové „věci“, které se sice jen pohybují, ale zachovávají své vzezření, eventuelně se v tom některým jiným (vskutku živým) podobají. Čím víc a čím lépe rozeznáváme rozdíl mezi „věcmi“ neživými a „věcmi“ oživenými, tím víc si uvědomujeme, že nemůžeme označovat jako „věc“ něco, co je oživeno, co žije. Na druhé straně si ovšem musíme uvědomovat, že „život“ není něco, co přichází k neživé „věci“ zvnějška (a tak by ji oživovalo). Hranice oživenosti není takto tvrdá: i některé vědecké obory se vyjadřují o „předmětu“ svého zkoumání za pomoci slov (a pojmů), která byla původně chápána jako přiměřená výhradně živým „jsoucům“ (proto je lépe mluvit o rozdílu mezi přejivým a živým, zatímco o naprosté „neživosti“, „mrtvosti“ lze mít za to, že neexistuje). Tím je řečeno, že „věci“ nemůžeme chápat jako něco všemu životu (vší oživenosti) naprosto cizího. Daleko významnější je jiný rozdíl: některé „věci“ jsou, jak řečeno, pouhými agregacemi, hromadami nebo slepenci apod. Pak se ovšem musíme tázat, z čeho jsou slepeny, shromážděny, nahromaděny nebo jinak pospojovány. A pak nutně dojdeme k jiné otázce či jinému problému: to, co je nějak pospojováno, může být tak oddělováno a rozděleno. Co je však tím nerozdělitelným, tj. latinsky „individuem“? A protože i každá živá „věc“ můžeme být „dělena“ (byť násilně, tj. rozkrájena nebo rozsekána), přičemž ovšem ztrácí svůj „život“, tj. svou povahu „živé věci“, „živoka“, živé bytosti; ale protože takovému násilně dělení něčeho, co k sobě náleží, může „degradovat“ i některé „věci neživé“, musíme hlavní rozdíl vidět nikoli mezi tím, co žije a co je neživé, nýbrž především mezi tím, co je pouhým agregátem, pouhou hromadou, a tím, co je „celkem“. Celek je sice násilně dělitelný, ale pak přestává být nejen celkem, ale také vůbec tím, čím do té doby byl (na rozdíl od dělení pouhé hromady).

(Písek, 130629-1.)